

Deum ...

(24)

1394

M-10

CŌMENTARIVS

DE REBVS IN INDIA
APVD DIVM GESTIS
ANNO SALVTIS NOSTRAE
M. D. XLVI.

Iacobo Teuio Lusitano Autore.

R-9

CONIMBRICAE.

M. D. XLVIII.

CÖMMENTARIVS

DE REBUS IN INDIA

AB EO DIVO GREGORIO

ANNO SALVTIS NOSTRÆ

M. D. XLVI.

Jacobo Tizio Lusitano Auctore.

COMBRICAE.

M. D. XLVII.

Inuictissimo Lusitaniæ

ET ALGARBIORVM REGI

IOANNI III. AFRICO,

A Ethiopico, Arabico, Per-

sico, Indico, Iacobus Te-

uius perpetuam felici

tatem optat.

VM TE, REX INVICTIS-

sime, viderem, nō solū domi optimis

legibus & institutis regnum ornātē,

& foris iusto, ac pio bello fines pro-

pagantem, sed & priuatim tuos ciues

omni munificentiaē genere ad virtu-

tis studia excitantem, & ex omnibus vndiq; gētibus,

in suo quosq; genere præstantissimos, amplissimis

præmijs inuitantem, cæpi mecum cogitare, qua in

re potissimum, vel ciuibus meis prodesse, vel hoc tuū

sanctissimū institutum aliqua ex parte iuuare possē.

Cum interea commētarius rerum nuper in India ge-

starum mihi oblatus est: quem vbi perlegissem, existi-

maui me multis de causis operæ precium facturum, si

res quæ in eo continerentur latinis literis mandarē:

quæ tantæ ac tales sunt: vt non minus ex magnitudi-

ne admirationem, quam ex nouitate gratiam sint con-

secu-

secutura. Nam vt alia bella maiorum temporibus ge-
sta, aut numero copiarum, aut diuturnitate tempo-
ris maiora videri possunt: ita hoc, vel imperatorum
prudencia, vel militum virtute & tolerantia, vel peri-
culorum magnitudine, euentus varietate, nouorumq;
machinamentorum excogitatione, cum maximis cu-
iusuis æui bellis facile comparari potest. Iure etiam
suo exigere videntur propinqui mortuorum hoc ge-
nus solatijs: iure militum superstitum virtus hanc glo-
riæ mercedem: vt res ab ipsis prospere, ac fortiter
gestæ omnium si fieri posset linguis legerentur: om-
niq; posteritati ad virtutis æmulationem proponeren-
tur. Hæ mihi cum iustissimæ viderentur causæ susci-
piendi laboris: accessit præterea voluntas tua, cui ego
rem tam honestam imperanti non parere, prope ne-
fas existimauerim: atq; ideo faciendum putavi, vt
sub tuo potissimum nomine commentarius hic pro-
diret, vt quæ in rebus gerendis felicitas adfuit, eadē
commentario eisdem auspicijs emissio contingeret.
Quamquam alioqui quicumq; ex literis fructus pro-
uenit, iure optimo ad te pertinere videatur: qui Lusit-
anos tuos antea in hoc genere incultos, humaniorūq;
disciplinarum pene expertes, maximis tuis sumpti-
bus, summo studio ac diligentia excoli erudiriq; ius-
sisti. Nam ad hæc fere tempora, falsa illa persuasio
quorundam animos imbuerat, non solū laude dignū
non esse, scire literas: sed illas discere quodammodo
pro vitio habebatur. Tu primus ex mētibus nostro-
rum

rum

rum hominum foedam hanc & perniciosam opinio-
nem, quæ iam alte radices egerat, euulfisti, qui iam
inde a felicissimis regni tui principijs Lutetiam om-
nium bonarum artium altricem optimæ cuiusq; indo-
lis quam plurimos selectos iuuenes, ad capiendum in-
genij cultum mittere curasti. Hoc fuit literarum in
Lusitania indies magis ac magis pullulantium semi-
narium & his veluti iactis fundamentis, nobilissimã
academiam, in qua a doctissimis hominibus omnes
disciplinæ suo pristino nitore restituantur, Conim-
bricæ excitasti. Vidisti in tuis hominibus materiam
ad literas capessendas peropportunam, quæ præcep-
tis doctrinæ melior reddi posset. vidisti illos & inge-
rij acrimonia, & maturitate iudicij, & perferendorũ
laborum constantia, si ars exercitatioq; accederet,
nihil non magnum præclarumq; præstatu-
ros. Voluisti igitur, vt non solũ rei militaris gloria, qua semper
nostri homines floruerunt, sed etiam literarũ digni-
tate ciues tuos excellere, quibus vt nihil in rebus hu-
manis præstātius inuenitur, ita nihil tibi maius debere
possimus: cuius benignitate studioq; effectum est, vt
Lusitaniæ expulsa finibus barbaries exularet, totiusq;
humanitatis cultus pro illa retineretur. Scimus quan-
tus omnium disciplinarum amor sit tibi: quam propi-
tius, liberalisq; semp hominibus literatis fueris: quid
egeris, vt præclara literarum studia iam pene mortua
& conssepulta suscitares: vt non modo fortunis & cor-
poribus tuorum, verum etiam quod multo maius ac
dignius

dignius est: animis excolēdis prospiciendum putares.
Quo propter vt ante dixi: cum omnes qui vel tua
munificentia adiuti, vel tuis auspicijs excitati, aliquid
in literis promouerunt: suorum studiorum fructus
tibi debeant: hunc cōmentarium meorum veluti la-
borum primitias, tibi dedicandū censui: idem factu-
rus in vniuersa rerum Lusitanicarū historia, cum
primū per occupationes licebit: in quibus subeundis
quemadmodum tuam potius voluntatē quam aliorū
de me opinionem sum secutus: ita etiam libenter per-
feram, quoad tibi visum fuerit: nec vllum locum hu-
mitem vnquam existimabo, in quo me tibi gratifica-
ri posse intelligam: tuæq; potius voluntatis, quā meo-
rum cōmodorum rationem habebō. Vale Rex inui-
ctissime. Conimbricæ Calendis Martijs. M. D.
XLVIII.

AD EVNDEM INVICTISSIMUM
Regem de hoc cōmentario Georgius
Buchananus.

CVM tua sceptrā Asia gēs, Europæq; timeret:
Et tremere fasces terra Libyssa tuos:
Iamq; iugi patiens Indus: nec turpe putaret
A domino Ganges poscere iura Tago:
Inq; tuis Phœbus regnis oriensque cadensq;
Vix longum fesso conderet axe diem:
Et quæcunq; uago se circumuoluit olympos,
Luceret ratibus flamma ministra tuis:
Gaudebat tibi deuictus, sibi redditus orbis,
Nosse suos fines, iustitiamq; tuam.
Vna aberatq; oberatq; tuis Mors sæua triūphis,
Carpere uictricem scilicet ausa manum.
Et comes huic tenebris nisa est obliuio cæcis
Fortia magnanimūm condere facta ducum:
Donec Apollineis se Teuius induit armis:
Et spolia e uicta Morte superba tulit:
Victurisq; iubet chartis iuuenescere, uitæ
Prodiga pro patriæ pectora laude suæ:
Proq; æui paucis, quos Mors præciderat, annis
Reddit ab æterna posteritate decus.
Iure ergo inuictus Rex es: quando omnia uincens
Accessit titulis Mors quoq; uicta tuis.

IOANNIS COSTAE AD
Lusitaniam, Carmen.

GRæcia Mæonio celebrata est carmine, quondã
Fortuna, ingenio, marte, opibusq; potens.
Aequa quod edomiti sit gloria finibus orbis,
Historiæ debet Martia Roma suæ.
Nec metuunt chartis cõmissa fidelibus æuum,
Quæ gessere Libes, Media, Persis, Arabs.
Deniq; gens nulla est, est si modo nomine digna,
Quæ non sit laudis vindice tuta suæ.
Tu sola ante omnes, o Lusitania felix,
Et tacita, & tenebris pene sepulta, iaces.
An quia materies deest laudibus, an quia fors est
Inuidas uirtuti nec satis æqua tuæ.
Parua ne materies lustrati est gloria mundi?
Victaq; militibus terra, fretumq; tuis?
Hos capit intrepidus nouus orbis, territus hospes
Spectat, & Hesperio dat sua colla iugo.
Maior & inuidia est rerum mensura tuarum.
Cur ergo has laudes pagina nulla canit?
Nempe Deus celebrem te noluit esse, priusquam
Summa fores, summo rege, opibus, Sophia.
Sunt tria iam summa hæc, rex summus, gloria sũma,
Gentis & in studijs laus quoq; summa tuæ.
Additus his scriptor summus; cui tradita cura est,
Teuius, aut potius Liuius eloquio.
Gaude igitur felix o Lusitania, cum sint
Singula vix alijs, omnia summa tibi.

bant. hæc una cum uectoribus interceptæ. Interea opera circa arcem confecta erant. Murus per hortos præfecti ductus, qua Iacobæa turris iminet, ad iactum sclopetæ ab arce distabat. Alter ex transuerso factus, hos muros ita ad arcem prope admouerant, ut nostrorum tormentorum ictus, quibus ex longinquo maior impetus, & uis est, non adeo multum illis officerent. Etiam omnis pugna prope ad manus uenerat: ne quæ quisquam aut hinc, aut illinc sine certa pernicie se ostendebat. terra, marique inter hos magnarum rerum conatus mensis Maius finitus est. Ineunte Iunio rex Cambaie cum nouo exercitu urbem ingreditur. Nostri, & ex hostium tumultu, & gaudio, & concursu numerosæ supra solitum multitudinis, id quod erat, suspicati sunt. Præfectus arcis Fernandum Caruallum, qui turrim quæ in mari sita est, tuebatur, nocte proxima exploratores emittere iubet, qui unum, aut alterum ex hostibus rapiant: e quibus, & noui gaudij causam, & consilia inimicorum scire posset. sex milites ad id electi, notæ fortitudinis, & audaciæ. ij in stationem uigilum proximam (ea quinquaginta hominum erat), impetu facto, unum ex his uisecum in turrim pertraxerunt: nonnullis ex suo numero amissis. Is & regis aduentum, ac belli gerendi consilia aperuit. Postridie nostri omni genere tormentorum, tubarum insuper sono quantum possunt, strepitum excitant: ac per nocturna colloquia militum inuicem probra iactantium,

d (multi

(multi enim hostium diuturno cum nostris cōmercio Lusitanum sermonem callebāt) indicant, se regis excipiendi causa ea fecisse. eius aduentu se gaudere: ac nunc denique non cum hominū colluue, ignobiliq; turba rem sibi fore, quam hostem uocare puderet, sed cū rege, ac regio exercitu bellum legitimū, honestiorem uictoriam, ac prædæ spem certiore. Illi contra nostris uincula, supplicia, ac omnia seruitutis dedecora minari. Hæc per noctē ultro citroq; iactata. ubi illuxit: in muro, quē per uallē e regiōe turris Iacobæ duxerant, tres testudines ingentes apparuerunt, undiq; diligenter munitæ. in has basiliscos duos, spallafatum unum, & complura minora tormenta conuehant: quæ per muros disposita ita uineis tegebantur, ut hostes uelut e tuto iaculantes, omnia nobis infesta facerēt. Thomæam potissimum, & Iacobæam turres, & quod inter eas muri erat, ita crebris atq; ingentibus globis feriunt, ut ad ictus moenium cum terribili sonitu editos, omnia statim ruitura uiderentur. Huic ergo parti Mascarenna in primis succurrēdam ducens, accurrit: aliumq; interius murum uiginti pedes latum, ex ruinis ædificiorum quæ in arce erant, obijcit. has enim necessitates iam animo ante prospiciens, plurima in arce ædificia diruerat, ut lapides, aliamq; materiam ad omnes casus opportunā haberet. Præfectus ipse cum cohorte nobilium primi manum admovent: horum exemplum alij secuti continuatis nocte

nocte

nocte dieq; operibus, indefessis animis, ac corporibus sexto die opus perficiunt. Basiliscum unum, ac Leonē in Thomæa turri aduersus hostium castella obuertunt: omnesq; eorum conatus, quātum cōsilio prouideri poterat, frustrātur. Illi interea pertinaciter instare, muros concutere, ac pinnas detergere: etiam Thomæā turrim pene mediam diffiderant, magna nostrorum, qui intus erāt trepidatione, maiore etiam periculo: cum ad ea potissimum loca concursus fieret, quæ infirmiora uiderentur: et utriq; uelut signo dato, ad omnē ruinae sonum aduolarent: ac pari pertinacia hi ruinas defendere, illi superare contenderent, ac alij aliorum opera nouo semper aliquo cōmento turbarent. Itaque cum nostri neminem hostium sine præsenti pernicie in muris consistere paterentur, tormenta sua in fenestras arcis, per quas nostri iaculabantur, collimant: eo consilio, ut bombardarios machinas onerantes opportunos ictibus haberent. et erant hostes ea iaculandi peritia, ut quodcunque signum animo destinaissent, facile ferirent. Erat ea tormentorum uis, et magnitudo, ut tabulata à nostris ad fenestras obiecta, perfringerent, fragmentisque passim disiectis, multos uulnerarent, nonnullos occiderent, nec quicquam tutum paterentur. Igitur cum nostri multimoda arte eluderent, atque inuicem eluderentur: multique circa tormenta, ac fortissimus fere quisque, uulnerarentur.

cōmodissimū iduisum est, ut puluerē, & globos Guzarates, Bragiq; nautæ imitterent, ignemq; admouerēt: milites uero ad magis necessaria tempora se reseruarent. Cū circa Thomæā res in hoc statu essēt, ne quid usquā nostris tutum sinerent aliam oppugnandi rationem ad Jacobæam turrin tentant. Ibi enim cum extrema pars muri paulo cæteris editior esset, mortarium ingenti magnitudine admouent, qui globū octo in orbem palmorum mittebat, ac paucis diebus triginta globi in turrin iacti sunt, maiore nostrorum terrore, quā dāno: quippe qui assidue ingentem molem omnium capitibus impendentem prospicerent, quæ solo pondere, non solum corpora, ubi incidisset, cōminueret, sed ædificiorum tecta perfringeret, ac fragmentis late uolitantibus omnia circuminfecta redderet. & quinquam toto eo tempore nemo uulneratus esset, nihilominus trepidabant: cum se casu magis, quā consilio incolumes uiderent. Huius mali unum remedium fuit æque fortuitum, q; Bombardarius, homo singulari in hoc genere peritia, temere emisso telo interemptus est. huic successit alius pari fortasse nocendi animo, ac uoluntate: arte tamē, ac fortuna dispari. nā globi omnes, quos in nostros destinauerat, in sua ipsorum castra cadebant. mortario itaq; illo carere maluerūt, quam in suam abuti perniciē: nibilo tamen remissior erat oppugnatio. tanta enim omnis generis tormentorum copia muros instruxerant, tātus artificum

tificum numerus tanta erat peritia, ut neminem nostrorū in muris consistere pateretur. Puluis autem sulphureus quo utebantur, tam purus erat, tamq̄ subtilis, ut Canis hærens, quod tormēti mediocris genus est, terræ doliū trā smitteret. Cum dies iam complures in hac parte arcis oppugnanda frustra consumpti essent, de alijs oppugnādis turribus consilium ineunt. 13. Iunij dies agebatur, cum e regione turris, cui Antonius Freirus præerat, duo Castella de nocte excitata, mane conspecta sunt. in his singuli Basilisci erant: extra uero in proximo mortarium ingēsq̄ aliorum uis tormentorū. Hæc omnia Diui Io. turrum spectabant: quæ, ut supra meminimus, omniū erat infirmissima, & loco, & structuræ genere: quippe ab alijs semota longius, & grauioribus saxis, nec optime coagmentatis ædificata: q̄ inter illam & Iacobæam muri erat, concutere cæperunt. neq̄ alijs tamen locis cæptā oppugnationē omittunt. et ut nostrorum paucitatē pluribus simul prælijs distinerēt, quatuor partibus simul aggrediuntur. accēdebat hostiū animos Rex præsens, fortitudinis, atq̄ ignauiae spectator, ac testis. Nostri tãto undiq̄ circūfuso terrore, iam præsentis uitæ spem omnē proiecerant, & alienato à periculis animo ad immortalitatis cogitationem toti se conuerterant: ac iam uitæ futuræ fructus animo percipientes, in extremū se discrimen parauerant. Vna res eos continebat, ne in præsentem se perniciē præcipitarent

rent

rent, & arcem sua morte pro dihostibus uidebāt: ex cuius incolumitate, ac tutela, omnium qui in India erant, Christianorum salus pendeat: Itaq; cum hinc spes, hinc desperatio animos accenderet, tanto ardore utriusq; partis concursus est, tanta contentione certatum, ut omnia superiorum dierum praelia, omnis oppugnatio, cum hac comparata, leuis, ac segnis uideretur. Nullum illa die tormentum ociosum fuit. Mortarium, quod ad summum quater uno die exonerari solebat, septies in arcem globos misit. Pariq; utrinq; animorum contentione certatum est: nostris nullum momentum in aduentu regis esse, ostendere conantibus: illis in eius oculis iam de abitu cogitantis operam nauare cupientibus. Rex enim cum lentiorē sua spe, ac aliorum promissis, oppugnationē cerneret, nostrorumq; obstinatam ad moriendum pertinaciam: etiam timeret, ne quod maius facinus ex desperatione auderent, se in tutiorem locum recipere decreuerat. Principes etiam aulici, studij, & amoris erga regem prætētū, suum occultātes metū, suadebant, uti rerum summæ consuleret. Nō enim esse prudentis regis officium tam periculosis praelijs interesse. exercitu amisso alium cogi, comparariq; posse. si quid regi accidisset, in eius salute non exercitū modo, sed uniuersum regnū periclitari. His, atq; alijs huiusmodi rex permotus, Iux arcanē in castris reliquit, cū Abessinum copijs, uirū, quem ut propter eximiā prudentiā in rebus

rebus

rebus gerendis plurimi faciebat, sic ob suauissimos mores,
 & intimam familiaritatem in primis charum habebat. Itaque
 Madabam urbem amplissimam, ac totius regni caput, se re-
 cepit: ut hinc militem, pecuniam, comestum, ac cetera,
 quae usus belli postulat, suppeditaret. Iam hostes omissa
 spe arcis per uim capiendae, operibus expugnare contem-
 dunt: aggeres ita nostris muris admouent, ut tormenta no-
 stris inutilia redderent. Ante Thomaeam ad sclope-
 tae iactum, lapidum congestu, arborumque ramis, magno
 conatu turrin aedificant. quod opus, cum nostri impedire
 non possent, in imensam altitudinem breui excreuit: adeo,
 ut arcem prope adaequaret. Ea res uelut oppressos coer-
 cuit & a libero per arcem discursu maxime continuit.
 Erat enim haec omnium turrin longe fortissima: quam no-
 stri a uirentibus arborum ramis Ramosam appellarunt.
 Ab ea utrinque muri brachia ad mare perducta. & iam
 aliud immensi laboris opus dies, noctesque intenti inchoa-
 uerant, ut Iacobaeam turrin, fossasque eius muro, & ca-
 stellis includerent. Mascarenena cum unum pugnandi ge-
 nus uideret superesse in operibus impediendis, tormenta
 in alium, atque alium subinde locum transfererebat, unde hostes
 maxime infestari posse credebat. & quia, ut ante dictum
 est, noctes in opere hostes consumebant, ut nostros in tene-
 bris facilius laterent. ferrea caedelabra, magnamque uim
 lampadum ingentium passim disponit: e quibus lumen
 late

late

reliquerat. Illi maiore quam pro multitudine, strepitu ut iussi erant, in portum urbis, qui est ad turrim Lopis, ac uicina litora naues dirigunt. Hostes incerta luce, cum in prætoriam naue lumē, quod pro signo solebat esse, cernerēt, prætorē ipsum adesse rati: & hastæ frequentes in nauiculis erectæ, & ignis in funiculis passim interlucēs, speciē totius exercitus præbuit. Itaque cum magno tumultu ad mare cōcursum est. Prætor ubi in castris hostilibus trepidationem sensit, apertis per silentium portis, incerta adhuc luce exercitum educit. In prima acie præerat Mascarenna cum suo milite, cuius fidem, & uirtutem per tot menses expertus erat: adiecta ex reliquo exercitu Cohors quadringentorum militum. prætor cum alijs copijs paruo interiecto spacio consequitur. Primi erāt sclopetarij, & ea manus quæ scalas ferebat: quibus ad muros hostium admotis, Mascarennæ miles noticia loci fretus, statim in castra irrūpit: ac cæsis, aut fugatis his qui promuris erant, ingentem tumultum edit. consecuti statim hastati, iam aciē intra castra direxerāt. Hostium qui occurrerunt non adeo multi, cum magna strage in fugam uersi. nam quod uirium erat in exercitu ad mare uersum erat. hi cum ex suorum fuga castra iam capta audirent, ad subsidium suis ferendum uersi. alijs fugientibus, alijs quo clamor uocabat, properantibus, totis castris tumultuatur. Indi quos res inopinata a principio perculerat, in
pontis

Ibi cum in turba lapidis ictu brachiū imagini perfractū
esset, tum palā proclamare, ut deo duce, de dei hostibus
præsens sacrilegii pœnas expeterent: ac palam truncā
imaginem ostentare, ac uindictam spretæ religionis mi-
litibus commendare. tanto furore miles ad hanc uocem
incurrit, ut momento temporis omnes propugnatores è
muris deiecerit: deiectos insecutus, tota castra strage
profligauerit. nec hac calamitate accepta ulla usquā ho-
stium manus se pugnae obtulit: sed ab altera parte cæ-
des, ab altera fuga fiebat. Rebus in hac castrorum
parte succedentibus, iam prætor suis ad signa reuocatis
ad reliquas copias delendas pergit. erant ad sex hominum
millia, quæ ad Lopis turrim opposita erant, aduersus na-
uales copias: hi cū nostros uictoria feroces, sanguinis, ac
pulueris plenos, magno gradu aduentare uident, statim
in fugā uertuntur: in qua cum sua ipsi multitudine impedi-
rentur, ac tumultus nauticus speciem alterius exercitus
aduenientis præberet, incerti quid peterēt, aut fugerēt,
alii se in flumen præcipitabant, alii cæci in ipsa pericula
ruebant: pauci è tanta multitudine euasere, qui primotu-
mulu elapsi erāt diuersa castrorū regione. cæteri passim
fœda strage uias compleuerant. A castris in urbē sta-
tim itur. ibi præconis uoce proclāmatum, ne cuiq̃ parce-
retur, pœna grauißima adiecta, si quis cōtra fecisset. sed
militi sponte sua satis accenso nihil ea denūciatione opus
erat

erat. nam ab initio huius belli non de imperio, aut gloria, sed de interitu alterius partis certatum erat. Itaque uicti nihil sibi reliquū ad misericordiā impetrandā fecerant. passim igitur sæuitum sine ullius sexus, aut etatis discrimine. in domibus latitantes protracti, ac iugulati in publicum proijciuntur. Præda oppidi, & castrorum insolatiū tot laborū militi permissa. erat autem ea ingens, qualē in opulētissimæ gentis exercitu credere par est, qui sine ullo metu hostili, omnibus rebus suis collatis, sedes sibi perpetuas, ibi destinabāt. His rebus confectis prætor æquo cōscēso, exercitū per oppidum, & castra in multas manus sparsū, coligit. Milites, ut quisq; in notū inciderat, gaudio pleni, sese amplecti, & ad imperatorem suum concursu facto, eius uirtutē, et animi magnitudinē admirari: et qua quisq; poterat contingere, amplecti, alloqui: eius uirtutē, et prudentiam ad cœlum laudibus ferre. Hanc tā tā lætitiā auxit à Mascarenā nuntius, qui ab ea parte hostē fustum et fugatū diceret. itaq; omnibus locis re bene gesta, manipuli aliquot circa fossas, et ruinas murorū dimissi, qui latitantes protraherent, ac perspicerent, si quicquā ulla ex parte hostilium copiarum restitisset.

Hic fuit finis nobilis illius ad Dium prælij, in quo eodie cæsa octo millia hostiū. ex Lusitanis quinquaginta quinque milites partim in conflictu, partim ex dolore uulnerum, paucis post præliū diebus, expirarunt. Duces hostiū

hostiū

hostium caesi: Rumican Sofaris filius, inter caesorum
 cadauera uilissima ueste coniectus, ac uix tandem a
 nostris agnitus: item Acedecan, qui pridie quam pu-
 gnatum est cum quinque millibus in castra uenerat: &
 Fidalcan, qui Turcis, externisque auxilijs praerat, pra-
 clari in primis nominis apud suos imperator: ex regno
 praeterea Cambaiae nobilissimus fere quisque, & prima
 apud regem autoritatis. confluxerant enim in castra, ut
 regi gratificarentur, pleraque omnis nobilitas, tanta sui
 fiducia, ut non ad bellum, sed ad conuentum aliquem celebre
 proficisci uiderentur. Pauci capti uel nobilitatis, uel uirtu-
 tis admiratione seruati. in his fuit Iuzarcan Abissin
 eius Iuzarcanis frater, qui in illa asperissima oppugnatio-
 ne, quae fuit uigesimo quinto Iulij, ceciderat. Tormento-
 rum omnis generis ingens uis in castris reperta, in quibus
 triginta fuere inusitatae magnitudinis. Qui e tanta cla-
 de euaserunt, in sua quisque oppida dilapsi. Moiatecan
 uerecundia impeditus, ad regem accedere non ausus,
 cum paucis iisque magna ex parte uulneratis domum re-
 diit. nonnulli in oppidum quod septem millia a Dio abest,
 conuenerunt: ibi regis imperium expectaturi. E captiuis
 nonnulli aiebant in extremo praelio humana specie augusti-
 em super arcis sacrarium mulierem sibi uisam, quae ita
 oculos perstringeret, ut prope caeci in prelium ruerent:
 tantamque nostrorum apparuisse multitudinem, ut prope
 deni

deni

deniꝝ singulos Indos pugnare uideretur. itaq; metu cōster-
 natos nunquã coire, aut aciẽ struere potuisse. Prætor hac
 parta uictoria, duos pontes diruit: quibus insula continēti
 iungebatur: ac magno numero operarum adhibito ad rude-
 ra purganda, totam denuo arcem multo quã antea firmi-
 orẽ ædificare aggressus, primus ipse operi manũ admo-
 uit: cuius exēplũ reliquus secutus exercitus. Saucijs cu-
 randis curam diligenter adhibet. qui uulneribus ita debi-
 litati erant, ut militare in posterum non possent, Bassai-
 mũ missi: agri ibi assignati. reliquis militibꝰ pro cuiusq; uir-
 tute præmia data: complures in equestrem ordinem relati:
 qui inter honores militares æplissimus habetur. Hæc sũt,
 quæ ad hunc diem de secunda obsidione Dij comperta ha-
 bemus: quæ Olisiponem ad IOANNEM tertium
 inuictissimũ Lusitaniæ Regẽ, año salutis nostræ. 1547.
 mēse Augusto perlata, quãta potuimus fide retulimus.

FINIS.

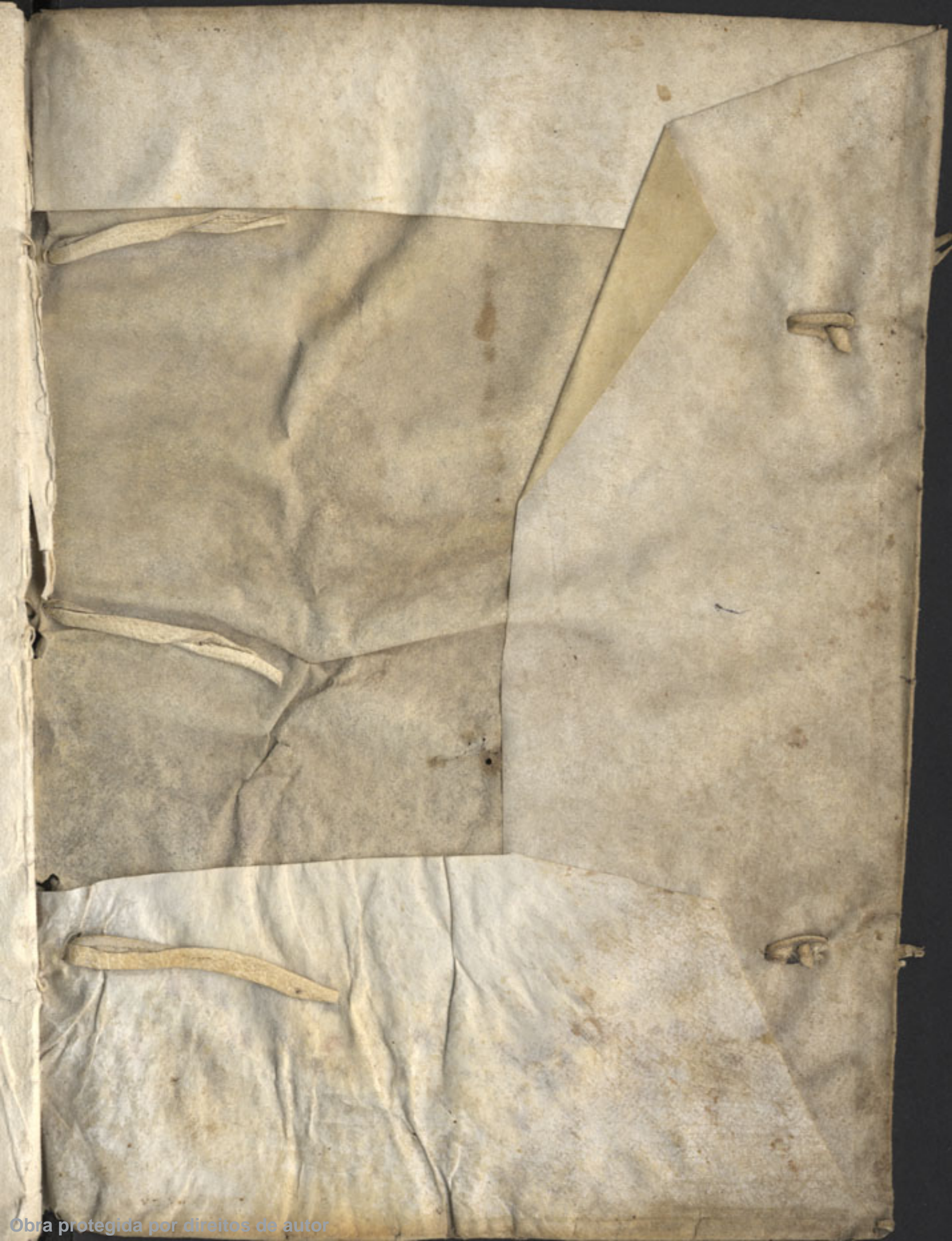
CONIMBRICAE.

EXCVDEBANT IOANNES BARRERIVS
 & Ioannes Aluarus Typographi Regij.

Anno. M. D. XLVIII.

51
5

Faint, illegible handwritten text, possibly a date or signature, running vertically down the center of the page.

Salvador
Gabriel
Estadística
Tablas
N.º